

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av fjorton byggnader på Tvartorp 1:1, Risinge socken i Finspång

Linderson, Hans

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2013). *Dendrokronologisk analys av fjorton byggnader på Tvartorp 1:1, Risinge socken i Finspång*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2013:28). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

02 Juli 2013

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr xx 2013:28
Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV FJORTON BYGGNADER PÅ TVARTORP 1:1, RISINGE SOCKEN I FINSPÅNG

Uppdragsgivare: Rolf Sievert, Tvartorps Gård 1, 610 14 Rejmyre

Område: Finspång **Prov nr:** 17203-17287 **Antal trissor:** 21 **Antal borrhärnor:** 64

Dendrokronologiskt objekt: A=Knekttorpets ladugård, B=Knekttorpet, C=Västra boden vid Motorpet, D=Huvudgården, E=Huvudgårdens ladugård öster om valvet, F=Huvudgårdens ladugård utrymmet under sädesmag., G=Smedjan öster om Huvudgården, H=Såg och kvarnbyggnaden, I=Lekstugan vid Herrgården J=Kvarnstugan, K=Västra boden vid Holmen, L=Boden vid garaget, M=Boden vid Barktorpet, N=Huvudgården lilla huset i hönsgården, O=Gammal båt, P=Alléträd.

Information

Beskrivning av tabellen nedan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Kommentarer till nedanstående resultattabell

Borrkärnor om inget annat anges. Beskrivningen nedan tar sikte på smalast möjliga eller mest fåtaliga avverkningstid. Resultatet i tabellen kan ge något bredare möjligheter som man som uttolkare är välkommen att använda.

A=Knekttorpets ladugård (17)203-207 (trissor)

Två byggnadsfaser uppträder, virket är avverkat **vinterhalvåret 1868/69 och 1804/05**.

B=Knekttorpet 208-212

En stam är avverkad **vinterhalvåret 1802/03**. De övriga fyra är sannolikt avverkade samma säsong eller i anslutning till denna tid.

C=Västra boden vid Motorpet 213-216 (borrprov) & 270-274 (trissor) (C5 kasserad)

Minst två avverkningstider uppträder, **vinterhalvåret 1773/74** (2-3 prov) och **1796/97** (2 prov). Övriga prov har sådana felmarginaler att båda avverkningstiderna innefattas. Byggnaden i nuvarande utformning är uppförd 1797 eller något år senare.

D=Huvudgården 217-220 & 275-277 (trissor)

Två säsongsexakta avverkningstider är bestämda, **vinterhalvåret 1788/89 samt 1791/92**. De övriga dateringarna med felmarginaler täcker dessa dateringar. Byggnaden bör därför vara uppförd 1789-1792 eller några år senare.

E=Huvudgårdens ladugård öster om valvet 221-225 (trissor utom 225)

Ett prov dateras till **vinterhalvåret 1786/87**, de övriga täcker denna tid med större felmarginaler.

F=Huvudgårdens ladugård utrymmet under sädesmag, 226-230

Två prov dateras säsongsexakt till **vinterhalvåret 1870/71 och 1874/75**. De övriga proven täcker dessa säsonger.

G=Smedjan öster om Huvudgården, 231-234 (G5 kasserad)

Tre av fyra prover är med säkerhet avverkade **vinterhalvåret 1849/50**, det fjärde är sannolikt avverkat samtidigt. Byggnaden är sannolikt uppförd år 1850.

H=Såg och kvarnbyggnaden, 235-239

Två prover är daterade till **vinterhalvåret 1845/46**, ytterligare två prover täcker denna tid med större felmarginaler. Ett prov, 17237 dateras till 1806-1826. Eftersom de yttersta årsringarna i provet saknas så kan det inte uteslutas att trädet är självdött och senare, 1845/46, avverkad som en torrfura. En annan möjlighet är att den är lagrad eller återanvänd.

I=Lekstugan vid Herrgården, 240-243 & 278-282 (I3 kasserad)

Ett prov, 17279, dateras till **vinterhalvåret 1854/55**, prov 17243, dateras till år 1846-1852. De övriga proverna täcker den förra dateringen med större felmarginaler. Byggnaden bör vara uppförd 1855-1859.

J=Kvarnstugan 244-248 & 283-286 (trissor)

Tre av nio prov dateras till **vinterhalvåret 1837/38**. Fem prov täcker denna tid med större felmarginal. Ett prov, 17285, dateras till år 1795-1825. De yttersta årsringarna i virket saknas, det går därför inte att utesluta att virket är självdött (jmf diskussionen ovan).

K=Västra boden vid Holmen, 249-253

Samtliga fem prover får avverkningstiden **vinterhalvåret 1791/92**.

L=Boden vid garaget, 254-258

Fyra av fem prover är avverkade **vinterhalvåret 1842/43**.

M=Boden vid Barktorpet, 259-262

Prov, 17262, dateras och är avverkat **vinterhalvåret 1850/51**. Prov 17261 dateras till samma tid men med större felmarginal. Två prov med många årsringar till trots kan inte dateras, vissa indikationer tyder på att detta kan vara 1600-tals-virke. De skulle i så fall vara återanvända.

N=Huvudgården, lilla huset i hönsgården, 263-267

Ett prov dateras till **vinterhalvåret 1852/53** ett annat prov, 17266, dateras till 1737/38. Ett tredje prov täcker den yngre dateringen. Ytterligare ett prov, 17264, dateras med lägre säkerhet, vilken skulle göra byggnaden två år yngre men detta är som sagts inte en helt säker datering. Prov 17266 tolkas därför som ett återanvänt timmer.

O=Gammal båt, 268-269

Virket är inte möjligt att datera.

P=Alléträd, 287

Linden har 170 årsringar. Den äldsta i provet är således, 2012-170, 1842. Antalet årsringar till märe (M) bedöms vara cirka 40. Ett antal årsringar från provtagningsstället till markytan (groddår) tas inte med eftersom planteringstiden är av störst intresse, vilken bör ha utförts år **1780-1820**.

Proveniensen för de daterade proverna är inom regionen och sannolikt helt lokal (en såg har under lång tid funnits på fastigheten).

Ett ovanligt drag i denna undersökning är att mer exakta dateringarna avviker med flera år inom samma byggnad. Detta kan bero på, att på fastigheten är det tradition eller lokal logistiska skäl att lagra virke inför en byggnation.

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd -slag	Antal år	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)
17203	A:1	Tall	81	Sp=39, W	1868	V 1868/69
17204	A:2	Tall	158	Sp=69, W	1868	V 1868/69
17205	A:3	Tall	90	Sp=41, W	1804	V 1804/05
17206	A:4	Tall	96	Sp=44, W	1804	V 1804/05
17207	A:5	Tall	107	Sp=48, W	1804	V 1804/05
17208	B:1	Tall	119	Sp=37, ej W	1786	E 1797
17209	B:2	Tall	76	Sp=33, ej W	1798	1803±5
17210	B:3	Tall	108	Sp=45, ej W	1801	1803±2
17211	B:4	Tall	182	Sp=78, W	1802	V 1802/03
17212	B:5	Tall	98	Sp=27, ej W	1800	1803±3
17213	C:1	Tall	94	Sp=40, W	1796	V 1796/97
17214	C:2	Tall	118	Sp=>70, W	1773	V 1773/74
17215	C:3	Tall	93	Sp=52, W	1773	V 1773/74
17216	C:4	Tall	52	Sp=37, ej W	Ej datering	-
17217	D:1	Tall	67	Sp=33, ej W	1785	1790±5
17218	D:2	Tall	65	Sp=32, ej W	Ej datering	-
17219	D:4	Tall	82	Sp= 40,	Ej datering	-
17220	D:5	Tall	82	Sp=44, W	1788	V 1788/89
17221	E:1	Tall	61	Sp=20, ej W	1767	1790±10
17222	E:2	Tall	84	Sp=45, ej W	1784	1788±4
17223	E:3	Tall	86	Sp=42, ej W	1778	1783±5
17224	E:4	Tall	93	Sp=47, W	1786	V 1786/87
17225	E:5	Tall	76+8	Sp=36+8 ej W	1763+8	1781 ± 10
17226	F:1	Tall	73	Sp=43, ej W	1868	1873±5
17227	F:2	Tall	80	Sp=28, ej W	1859	1879±10
17228	F:3	Tall	77	Sp=29, ej W	1848	1869±10
17229	F:4	Tall	94	Sp=50, W	1874	V 1874/75
17230	F:5	Tall	104	Sp=53, W	1870	V 1870/71
17231	G:1	Tall	98	Sp=50, nära W	1848	1850 ± 2
17232	G:2	Tall	99	Sp=53, W	1849	V 1849/50
17233	G:3	Tall	90	SP=54, W	1849	V 1849/50
17234	G:4	Tall	98	Sp=50, W	1849	V 1849/50
17235	H:1	Tall	174	Sp=43, ej W	1836	1841 ± 5
17236	H:2	Tall	97	Sp=49, W	1845	V 1845/46
17237	H:3	Tall	78	Sp=22, ej W	1786	1816 ± 10
17238	H:4	Tall	92	Sp=32, ej W	1838	1851 ± 5
17239	H:5	Tall	143	Sp=49, W	1845	V 1845/46
17240	I:1	Tall	92	Sp=43, ej W	1848	1853 ± 5
17241	I:2	Tall	72	Sp=36, ej W	1849	1859 ± 10
17242	I:4	Tall	73	Sp=35, ej W	1852	1862 ± 10
17243	I:5	Tall	91	Sp=51, ej W	1846	1849 ± 3
17244	J:1	Tall	116	Sp=53, ej W	Ej datering	-
17245	J:2	Tall	76	Sp=46, W	1837	V 1837/38

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd-slag	Antal år	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)
17246	J:3	Tall	72	Sp=43, ej W	1828	1838 ± 10
17247	J:4	Tall	118	Sp=63, W	1837	V 1837/38
17248	J:5	Tall	96	Sp=43, ej W	1824	1834 ± 10
17249	K:1	Tall	71	Sp=45, W	1791	V 1791/92
17250	K:2	Tall	59	Sp=40, W	1791	V 1791/92
17251	K:3	Tall	63	Sp=52, W	1791	V 1791/92
17252	K:4	Tall	61	Sp=50, W	1791	V 1791/92
17253	K:5	Tall	89	Sp=46, W	1791	V 1791/92
17254	L:1	Tall	140	Sp=86, W	1842	V 1842/43
17255	L:2	Tall	100	Sp>38, ej W	1801	1826 ± 20
17256	L:3	Tall	130	Sp=57, W	1842	V 1842/43
17257	L:4	Tall	102	Sp=42, W	1842	V 1842/43
17258	L:5	Tall	138	Sp=75, W	1842	V 1842/43
17259	M:1	Tall	137	Sp=65, W	Ej datering	-
17260	M:2	Tall	116	Sp=58, ej W	Ej datering	-
17261	M:4	Tall	50	Sp=27, ej W	1836	1848 ± 10
17262	M:5	Tall	87	Sp=42, W	1850	V 1850/51
17263	N:1	Tall	100	Sp=31, ej W	1845	1860 ± 15
17264	N:2	Tall	78	Sp=43, W	(1854)	(V 1854/55)
17265	N:3	Tall	84	Sp=55, W	1852	V 1852/53
17266	N:4	Tall	60	Sp=42, W	1737	V 1737/38
17267	N:4	Tall	100	Sp>60, ej W	Ej datering	
17268	O:1	Tall	14	Ej w	Ej datering	
17269	O:2	Tall	32	Ej W	Ej datering	
17270	C:6	Tall	118	Sp=58, W	1796	V 1796/97
17271	C:7	Tall	162	Sp=36, ej W	1759	1783 ± 20
17272	C:8	Tall	106	Sp=55, ej W	1767	1777 ± 10
17273	C:9	Tall	43	Sp=23, ej W	1763	1783 ± 15
17274	C:10	Tall	68	Sp=34, ej W	1766	1786 ± 15
17275	D:6	Tall	53	Ej W	Ej datering	-
17276	D:7	Tall	82	Sp=41, W	1791	V 1791/92
17277	D:8	Tall	65	Sp=24, ej W	1752	1782±10
17278	I:6	Tall	79	Sp=47, ej W	1844	1854 ± 10
17279	I:7	Tall	95	Sp=50, W	1854	V 1854/55
17280	I:8	Tall	70	Sp=33, ej W	1842	1859 ± 10
17281	I:9	Tall	91	Sp=52, nära W	1851	1856 ± 5
17282	I:10	Tall	31	Ej W	Ej datering	-
17283	J:6	Tall	103	Sp=45, ej W	1814	1824 ± 15
17284	J:7	Tall	90	Sp=20 ej W	1797	1832 ± 15
17285	J:8	Tall	90	Sp 32 ej W	1787	1810 ± 15
17286	J:9	Tall	101	Sp 53 W	1837	V 1837/38
CATRAS Dendro nr:	Prov Nr :	Träd-slag	Antal år	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Planteringsår
17287	P:1	Lind	170	B	2012-170-M	1800±20

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieförestandare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 , 0738-448812

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, 0738-448812

Fax +46-46-2224830

e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se